

DOI: 10.33766/2524-0323.102.196-204

УДК: 347.7(477)

Панасюк О. В., докторка юридичних наук, професорка, завідувачка кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Суми, Україна)

e-mail: stanislav210007@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-1621-687X>

Кисельов В. М., кандидат юридичних наук, старший викладач кафедри юридичних дисциплін Сумської філії Харківського національного університету внутрішніх справ (м. Суми, Україна)

e-mail: v_kyselov@gmail.com

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0003-0168-8268>

ОСОБЛИВОСТІ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЗА УХИЛЕННЯ ВІД СПЛАТИ ПОДАТКІВ

У статті з'ясовано, що сплата податків – це важливий обов'язок кожного громадянина України, від реалізації якого напряду залежить функціонування держави, адже відповідні кошти використовуються для забезпечення безпеки, освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та багатьох інших сфер суспільного життя. Без достатнього фінансування влада не зможе забезпечити всіх громадян необхідними послугами та інфраструктурою. Відтак ухилення від сплати податків негативно впливає на роботу держави та всіх її інституцій, а отже, і на якість життя людей.

Доведено, що під ухиленням від сплати податків найбільш доцільно розуміти свідомі протиправні дії платників податків, зокрема суб'єктів господарської діяльності, які спрямовані на навмисну несплату останніх шляхом неподання декларації про доходи / прибутки, неправильний облік доходів або ж приховування їх, шахрайство з податковими документами тощо.

Встановлено, що юридична відповідальність суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків являє собою негативну правову реакцію держави на правопорушення (на протиправне винне діяння), що передбачає застосування до правопорушників заходів державно-примусового характеру.

Аргументовано, що ключовими особливостями юридичної відповідальності в контексті представленої проблематики є наступні: виявлення відповідних правопорушень відбувається в процесі здійснення контрольно-наглядової діяльності податковими органами; широкий перелік правових наслідків за вчинення правопорушень у відповідній сфері; держава має право стягувати податковий борг з рахунків підприємства без судового рішення та без спеціального повідомлення; керівники підприємств несуть персональну відповідальність за ухилення від сплати податків, якщо вони могли запобігти цим діям своїми повноваженнями та розпорядженнями.

Ключові слова: юридична відповідальність, суб'єкти господарської діяльності, ухилення від сплати податків.

Постановка проблеми. Урегулювання господарської діяльності є одним із ключових питань на шляху розбудови України як високорозвиненої держави.

Водночас питання сплати податків набуває стратегічного змісту. З ним тісно пов'язана обороноздатність країни, залучення коштів до відновлення та розвитку регіонів, постраждалих від російсько-української війни. З огляду на це, важливим напрямом здійснення наукових розвідок є дослідження теоретичних і практичних питань, пов'язаних із юридичною відповідальністю суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема ухилення від сплати податків неодноразово ставала предметом дослідження багатьох науковців. Зокрема, їй приділяли увагу А. В. Безкревна, П. М. Вавілов, Ю. Б. Іванов, В. В. Карпова, А. Я. Кізіма, А. І. Крисоватий, О. В. Мірошніченко, М. М. Нашкерська та багато інших. Проте, на наше глибоке переконання, справедливим буде зазначити, що в науковій літературі питання юридичної відповідальності суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків розглядалось здебільшого побіжно, у рамках ширшої проблематики. До того ж потребує новітнього наукового осмислення коло заходів задля поступового нівелювання проблеми ухилення від сплати податків на рівні науки, громадського сектору та діяльності органів державної влади.

Формулювання цілей. Мета статті полягає в тому, щоб, спираючись на аналіз наукових поглядів учених та норм чинного законодавства, розкрити особливості юридичної відповідальності суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків. Задля досягнення вказаної мети необхідно вирішити наступні завдання: з'ясувати сутність, особливості та причини ухилення від податків; розкрити зміст поняття юридичної відповідальності суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків, запропонувати коло заходів задля поступового нівелювання проблеми ухилення від сплати податків.

Виклад основного матеріалу. Чим більшими є обсяги ухилення від оподаткування, тим слабкішою є держава внаслідок недофінансованості державного бюджету, що проявляється зокрема в дефіциті фінансування соціальної сфери, а відтак низькому рівні соціального захисту населення [1].

На початку наукового дослідження з'ясуємо сутність категорії «податки», оскільки в науковій літературі висвітлюються різні точки зору щодо розуміння цього поняття.

У своїй монографії В. М. Опарін, розглядаючи фінансову систему України, стверджує, що «податки – це обов'язкові, нееквівалентні, неповоротні, нецільові, регулярні платежі юридичних та фізичних осіб державі, призначені для фінансового забезпечення реалізації її функцій» [2].

З огляду на зазначене вище, цілком справедливим буде говорити про те, що сплата податків – це важливий обов'язок кожного громадянина України, від реалізації якого напряду залежить функціонування держави, адже відповідні кошти використовуються для забезпечення безпеки, освіти, охорони здоров'я, інфраструктури та багатьох інших сфер суспільного життя. Без достатнього фінансування влада не зможе забезпечити всіх громадян необхідними послугами та інфраструктурою. Відтак ухилення від сплати податків негативно впливає на роботу держави та всіх її інституцій, а також на якість життя людей.

Податки є ефективним знаряддям втілення державної політики з питань економіки та соціального розвитку. За допомогою податків здійснюється перерозподіл валового внутрішнього продукту в територіальному та галузевому аспектах, а також між різними соціальними групами. Цей перерозподіл згладжує вади ринкового саморегулювання, створює додаткові стимули для ділової та інвестиційної активності, мотивації праці, підтримання рівня зайнятості [3].

В. Л. Андрущенко зазначає, що «податки – це демократичні за процедурою встановлення, але примусові за формою стягнення платежі індивідів і корпорацій, призначені для трансферту фінансових ресурсів з приватного сектора в державний з метою фінансування суспільних, загальнонаціональних, урядових потреб способом, альтернативним емісії та позикам» [4, с. 33].

Розширюючи запропоноване визначення, варто бути свідомими й того, що, окрім демократичних процедур встановлення податків, вважаємо за необхідне наголосити також на соціально орієнтованих та прозорих механізмах розподілу податків між державним і місцевими бюджетами, а також з урахуванням інтересів усіх верств економічно активного населення країни.

У фінансово-економічному словнику зазначено, що ухилення від податків – це свідомі дії платників податків, спрямовані на несплату податків через заниження відомостей про величину доходів чи вартість майна, які підлягають оподаткуванню, або повне їх приховування [5, с. 587].

В. В. Нікітін зауважує, що «ухилення від сплати податків – це негативне явище, що виявляється як на національному, так і на міждержавному рівнях. Як уже зазначалося, прагнення держави забезпечити публічні інтереси з наповнення державного бюджету викликають конфлікт з приватними інтересами платників податків розпоряджатися всією сумою отриманого доходу» [6].

Таким чином, ухилення від сплати податків можна краще розуміти як навмисні протиправні дії платників податків, зокрема суб'єктів господарської діяльності, спрямовані на ухилення від сплати податків шляхом неподання декларації про доходи / прибутки, неправильного обліку доходів або приховування їх, шахрайства з податковими документами і подібних дій.

На підставі вищевикладеного та в ході проведеного дослідження нами була зроблена спроба виділити основні причини ухилення від сплати податків:

- 1) моральні, в основі яких лежать стійкі уявлення людей про порядність, чесність, формування так званої культури платника податків, прийняття такої культури більшістю населення та її органічне втілення у моральне обличчя української нації;
- 2) соціальні – це соціальна нерівність, відсутність сильного середнього класу, розбалансованість соціальної структури суспільства;
- 3) політичні – це політичний популізм, несформованість політичної свідомості, неготовність громадян брати участь у політичному житті;
- 4) економічні, котрі пов'язані з процесами інфляції, девальвації, значним дефіцитом бюджету, нестабільністю банківської системи;
- 5) правові – це відсутність дієвих правових інструментів контролю у сфері господарської діяльності;

6) ідеологічні – це відсутність сформованої на рівні інтересів та цінностей, а також стійких переконань ідеології, частиною якої стала б сплата податків.

Ухилення від сплати податків позначається на функціонуванні багатьох сфер державного життя. Зокрема, унеможливує достатнє фінансування соціальної сфери, уповільнює впровадження соціальних програм, спрямованих у тому числі на підтримку найменш захищених верств населення, спричиняє недостатнє фінансування праці робітників бюджетної сфери та закладає на рівні принципів ринкової конкуренції правила, спрямовані на отримання максимального прибутку за рахунок ухилення від сплати податків.

Поділяючи позицію О. В. Пабата, ми переконані в тому, що саме загальнодержавні податки і збори відіграють провідну роль у фінансовому наповненні програм, які забезпечують охорону здоров'я, освіту, розвиток інфраструктури та інші послуги, важливі для досягнення мети розбудови процвітаючого, функціонального й упорядкованого суспільства [7, с. 143]. У цьому контексті важливим є ціннісний, морально-етичний аспект сплати податків, органічне вплітання культури податкової доброчесності як одного з базових елементів функціонування українських мікро-, малих і середніх підприємств. Тож глибинне дослідження механізмів формування такої культури на рівні всього українського суспільства вважаємо перспективним напрямом подальших досліджень.

У Постанові Пленуму Верховного суду України від 8 жовтня 2004 року № 15 «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» виокремлено конкретні способи ухилення від сплати податків:

- «неподання документів, пов'язаних з обчисленням і сплатою до бюджетів чи державних цільових фондів (податкових декларацій, розрахунків, бухгалтерських звітів і балансів тощо) податків, зборів (обов'язкових платежів)». Подібна звітність, на наше глибоке переконання, має поступово повністю переходити в цифровий режим, якнайбільше спрощуватися та бути максимально відкритою для громадськості;

- «приховування об'єктів оподаткування полягає у не відображенні у звітних документах, що подаються до податкових органів, будь-яких об'єктів оподаткування – доходу (прибутку), доданої вартості робіт, продукції, послуг тощо. На фізичне та цифрове виявлення прихованих об'єктів оподаткування має бути спрямована діяльність комплексної системи фінансового моніторингу»;

- «заниження об'єктів оподаткування, що полягає в зменшенні бази оподаткування шляхом невідображення в поданих до податкових органів звітних документах повного обсягу об'єктів оподаткування, умисно неправильне обчислення бази оподаткування, заниження податкової ставки тощо, унаслідок чого податки, збори, інші обов'язкові платежі сплачуються не в повному обсязі. У даному пункті ми також акцентуємо увагу на необхідності впровадження ефективної цифрової системи моніторингу подібних об'єктів»;

- «заниження сум податків, зборів, інших обов'язкових платежів. Під подібним заниженням слід розуміти умисні дії уповноважених осіб суб'єктів господарської діяльності, спрямовані на викривлення числових показників тих сум, що підлягають сплаті до бюджетів»;

- «приховування факту втрати підстав для одержання пільг з оподаткування, що означає незаконне користування пільгами» [8].

Щодо останнього наведеного пункту, то ми вважаємо доцільними подальші дослідження соціальної сутності категорії «пільга», зокрема з природно-правової точки зору. Вважаємо, що в основі даної категорії мають лежати цінності, а не інтереси окремої особи, а також, на наше глибоке переконання, важливим є культурне, ідеологічне піддуртя кожної окремої пільги. Зазначені діяння несуть у собі значну суспільну шкідливість та навіть суспільну небезпечність, а відтак передбачають юридичну відповідальність, до якої може бути притягнуто особу за ухилення від сплати податків, а саме адміністративну та кримінальну.

Наявність кожного з окреслених факторів може призвести до настання юридичної відповідальності, яка являє собою регламентовану правовими нормами реакцію з боку уповноважених суб'єктів на діяння фізичних або юридичних осіб (колективних суб'єктів), що проявляються в недотриманні встановлених законом заборон, невиконанні встановлених законом обов'язків, порушенні цивільно-правових зобов'язань, нанесенні шкоди або завданні збитків і виражена в застосуванні до осіб, які вчинили такі діяння, засобів впливу, що тягнуть за собою позбавлення особистого, майнового або організаційного характеру [9, с. 11].

Так адміністративна відповідальність має місце тоді, коли особа свідомо чи недбало вчиняє дії або має місце бездіяльність, що знаходять свій вияв у суспільних відносинах, що охороняються законом і тягнуть за собою адміністративну відповідальність. Така відповідальність має місце в разі вчинення відносно менших порушень податкового законодавства.

Як слушно зауважує К. К. Богомазова, до адміністративної відповідальності можуть бути притягнуті фізичні особи та посадові особи, винні в порушенні податкового законодавства. Адміністративній відповідальності підлягають особи, що досягли на час вчинення правопорушення шістнадцятирічного віку, осудні [10].

Наступним видом юридичної відповідальності за ухилення від сплати податків є кримінальна, яка настає в разі вчинення кримінального правопорушення (злочину або кримінального проступку).

Згідно з Кримінальним кодексом України, особа, чи то службова особа підприємства, установи, організації, незалежно від форми власності, або особа, що займається підприємницькою діяльністю без створення юридичної особи, або будь-яка інша особа, яка повинна сплачувати податки, збори (обов'язкові платежі) в системі оподаткування, й ухиляється від цього умисно, якщо такі дії призводять до фактичного ненадходження значних сум коштів до бюджетів або державних цільових фондів, може бути покарана штрафом від п'яти до десяти тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а також позбавлена

права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років або без такого позбавлення [11].

У ході проведеного нами аналізу адміністративної та кримінальної відповідальності ключовими особливостями юридичної відповідальності в контексті представленої проблематики є такі:

- виявлення відповідних правопорушень відбувається в процесі здійснення контрольно-наглядової діяльності податковими органами;
- широкий перелік правових наслідків за вчинення правопорушень у відповідній сфері;
- держава має право стягувати податковий борг з рахунків підприємства без судового рішення та без спеціального повідомлення;
- керівники підприємств несуть персональну відповідальність за ухилення від сплати податків, якщо вони могли запобігти цим діям своїми повноваженнями та розпорядженнями.

Варто погодитись із точкою зору Н. В. Герасименко, який зазначає, що проблема ухилення від податків є актуальною і потребує вжиття заходів, спрямованих на її розв'язання. Для зменшення масштабів ухилення від сплати податків слід вдосконалити податкове законодавство; підвищити рівень податкової культури та податкової дисципліни; посилити боротьбу з корупцією; ефективно використовувати податкові надходження, поступово знижувати податкове навантаження, провести кодифікацію податкових законів, значно спростити їх викладення, зробити доступними та зрозумілими [12].

На основі проведеного дослідження, з урахуванням вищевказаних особливостей, вважаємо за необхідне виокремити коло заходів, у тому числі їх комплексів, відповідних програм, які доцільно реалізовувати задля поступового нівелювання проблеми ухилення від сплати податків.

1. Формування у населення належного рівня податкової культури, починаючи із впровадження окремих занять у закладах середньої освіти, а також тренінгів (лекцій, бесід) на дану тематику, спільно з представниками громадськості.

2. Удосконалення та подальша цифровізація інструментів фінансового моніторингу. Наголошуємо на необхідності масового поширення серед представників органів державної влади, зокрема правоохоронних органів, базових знань із фінансового моніторингу.

3. Активне залучення громадськості до постійного моніторингу фінансової звітності суб'єктів господарської діяльності.

4. Реалізація органами державної влади спільно з громадськістю, іноземними партнерами та міжнародними організаціями соціальних проєктів, спрямованих на підвищення фінансової культури населення, виховання серед соціальних активістів амбасадорів фінансової грамотності для подальшого проведення заходів останніми за принципом «рівний-рівному».

5. Активна взаємодія органів державної влади із засобами масової інформації у сфері пропагування високої фінансової культури, розробка із використанням творчих, креативних методів відповідної соціальної реклами та її поширення.

6. Проведення подальших наукових розробок у сфері ухилення від сплати податків, ретельне вивчення передового зарубіжного досвіду.

Висновки. Таким чином, юридична відповідальність суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків являє собою негативну правову реакцію держави на правопорушення (на протиправне винне діяння), що передбачає застосування до правопорушників заходів державно-примусового характеру.

У ході проведеного дослідження було здійснено авторський аналіз причин ухилення від сплати податків на різних рівнях, вивчено нормативно-правову базу в контексті дослідження, виділено ознаки юридичної відповідальності суб'єктів господарської діяльності за ухилення від сплати податків, а також запропоновано авторське розв'язання даної проблеми.

У подальшому вважаємо за необхідне проведення ґрунтовних, міждисциплінарних наукових розвідок у ході осмислення сутності ухилення від сплати податків, розширення уявлення про дану проблему в контексті цифровізації суспільства, а також у специфічних умовах воєнного стану.

Використані джерела:

1. Парфентій Л. А. Основні напрямки запобігання та боротьби з ухиленням від сплати податків [Текст] / Л. А. Парфентій. *Сучасні проблеми правового, економічного та соціального розвитку держави : тези доп. Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 30 листоп. 2018 р.)* / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ ; Консультація місія Європейського Союзу. Харків, 2018. С. 270-272.
2. Опарін В. М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) : монографія. Київ : КНЕУ, 2005. 240 с.
3. Крупей Н. С. Економічна сутність податків та їх функції. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія"*. 2012. Вип. 19. С. 36-40.
4. Андрущенко В. Л., Данілов О. Д. Податкові системи зарубіжних країн : навч. посіб. Київ : Комп'ютер прес, 2004. 300 с.
5. Філософський словник / за ред. В. І. Шинкарука. 2-е вид. доп. Київ : Голов. ред. УРЕ, 1986. 800 с.
6. Нікітін В. В. Подвійне оподаткування в умовах взаємодії національного і міжнародного податкових режимів : дис. ... доктора юрид. наук : 12.00.07. Дніпро, 2021. 400 с.
7. Пабат О. В. Особливості правового регулювання місцевих податків і зборів. *Право і Безпека*. 2020. № 4 (79). С. 44-47.
8. Постанова Верховного суду України «Про деякі питання застосування законодавства про відповідальність за ухилення від сплати податків, зборів, інших обов'язкових платежів» від 08.10.2004 № 15. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04/conv#Text>. (дата звернення: 28.04.2023).
9. Лук'янець Д. М. Інститут адміністративної відповідальності: проблеми розвитку: монографія. Київ : Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2001. 220 с.
10. Богомазова К. К. Юридична відповідальність за податкові правопорушення за законодавством України. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2013. № 7. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_7_12. (дата звернення 28.04.2023).

11. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. (2001) [Електронний ресурс] URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#Text>. (звернення 28.04.2023).

12. Герасименко Н. В. (2012) Причини та наслідки ухилення від сплати податків. *Таврійський науковий вісник*. 2012. № 82. С. 224-228.

References:

1. Parfentii, L. A. (2018) Osnovni napriamky zapobihannia ta borotby z ukhylenniam vid splaty podatkov [Tekst] / L. A. Parfentii. *Suchasni problemy pravovoho, ekonomidnogo ta sotsialnogo rozvytku derzhavy: tezy dop. Mizhnar. nauk.-prakt. konf. (m. Kharkiv, 30 lystop. 2018 r.) - Modern problems of legal, economic and social development of the state: theses addendum. International science and practice conf. (Kharkov, November 30, 2018), 270-272.* / MVS Ukrainy, Kharkiv. nats. un-t vnutr. sprav ; Konsultat. misiia Yevropeiskoho Soiuzu. Kharkiv. [in Ukrainian].

2. Oparin, V. M. (2005) Finansova systema Ukrainy (teoretyko-metodolohichni aspekty) : monohrafiia. Kyiv : KNEU. [in Ukrainian].

3. Krupei, N. S. (2012) Ekonomichna sutnist podatkov ta yikh funktsii. *Naukovi zapysky Natsionalnogo uniwersytetu " Ostrozka akademiia" - Scientific notes of the National University "Ostroh Academy", issue 19, 36-40.* [in Ukrainian].

4. Andrushchenko, V. L., Danilov, O. D. (2004) Podatkovi systemy zarubizhnykh kraïn : navch. posib. Kyiv : Komp'iuiter pres. [in Ukrainian].

5. Filsofskyi slovnyk (1986) / V. I. Shynkaruk (Ed.). 2-e vyd. dop. Kyiv : Holov. red. URE. [in Ukrainian].

6. Nikitin, V. V. (2021) Podviine opodatkovannia v umovakh vzaïemodii natsionalnogo i mizhnarodnogo podatkovykh rezhymiv. Dnipro. [in Ukrainian].

7. Pabat, O. V. (2020) Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання mistsevykh podatkov i zboriv. *Pravo i Bezpeka - Law and Security, 4 (79), 44-47.* [in Ukrainian].

8. Postanova Verkhovnoho sudu Ukrainy «Pro deïaki pytannia zastosuvannia zakonodavstva pro vidpovidalnist za ukhlyennia vid splaty podatkov, zboriv, inshykh oboviazkovykh platezhiv» vid 08.10.2004 № 15. (2004) [Electronic resource] N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0015700-04/conv#Text>. [in Ukrainian].

9. Luk'ianets, D. M. (2001) Instytut administratyvnoi vidpovidalnosti: problemy rozvytku : monohrafiia. Kyiv : In-t derzhavy i prava im. V. M. Koretskoho NAN Ukrainy. [in Ukrainian].

10. Bohomazova, K. K. (2013) Yurydychna vidpovidalnist za podatkovyi pravo porushennia za zakonodavstvom Ukrainy. *Derzhavne upravlinnia: udoskonalennia ta rozvytok, 7.* (2013) [Electronic resource] N. p. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Duur_2013_7_12. [in Ukrainian].

11. Kryminalnyi kodeks Ukrainy vid 05.04.2001 № 2341-III (2001) [Electronic resource] N. p. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/conv#Text>. [in Ukrainian].

12. Herasymenko, N. V. (2012) Prychyny ta naslidky ukhlyennia vid splaty podatkov. *Tavriiskyi naukovyi visnyk - Taurian Scientific Herald, 82, 224-228.* [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.05.2023

*Panasiuk O., Doctor of Legal Sciences, Professor, Head of Legal Disciplines
Department of Sumy branch of Kharkiv National University of Internal Affairs
(Sumy, Ukraine)*

*Kyselov V., Senior Lecturer of Legal Disciplines Department of Sumy branch of
Kharkiv National University of Internal Affairs (Sumy, Ukraine)*

FEATURES OF LEGAL LIABILITY OF BUSINESS ENTITIES FOR TAX EVASION

It was found that paying taxes is an important duty of every citizen of Ukraine, the functioning of the state depends on its implementation, because the corresponding funds are used to ensure security, education, health care, infrastructure and many other spheres of public life. Without sufficient funding, the government will not be able to provide all citizens with the necessary services and infrastructure. Therefore, tax evasion negatively affects the work of the state and all its institutions, and therefore the quality of life of people.

It has been proven that tax evasion is most appropriate to understand the deliberate illegal actions of taxpayers, in particular economic entities, which are aimed at the deliberate non-payment of the latter by not submitting a declaration of income/profits, incorrect accounting of income or hiding it, fraud with tax documents, etc.

It has been established that the legal responsibility of business entities for tax evasion is a negative legal reaction of the state to an offense (an illegal criminal act), which involves the application of state coercive measures to offenders.

It is argued that the key features of legal responsibility in the context of the presented problem are the following: detection of relevant offenses occurs in the process of control and supervision activities by tax authorities; a wide list of legal consequences for committing offenses in the relevant field; the state has the right to collect tax debt from the company's accounts without a court decision and without special notification; heads of enterprises bear personal responsibility for tax evasion if they could have prevented these actions by their powers and orders.

Keywords: legal responsibility, business entities, tax evasion.